

Výkon povolání ve smyslu § 143 ObčZ

Výkonem povolání ve smyslu § 143 ObčZ je třeba rozumět také výkon povolání osobou samostatně výdělečně činnou (mimo závislou činnost k jiné osobě), tj. i (výkon) podnikání jen jednoho z manželů (fyzické osoby) ve smyslu § 2 odst. 1 ObchZ, podle kterého se podnikáním rozumí soustavná činnost prováděná samostatně podnikatelem vlastním jménem a na vlastní odpovědnost za účelem dosažení zisku.

Výkonem povolání ve smyslu § 143 ObčZ je třeba rozumět také výkon povolání osobou samostatně výdělečně činnou (mimo závislou činnost k jiné osobě), tj. i (výkon) podnikání jen jednoho z manželů (fyzické osoby) ve smyslu § 2 odst. 1 ObchZ, podle kterého se podnikáním rozumí soustavná činnost prováděná samostatně podnikatelem vlastním jménem a na vlastní odpovědnost za účelem dosažení zisku.

(Rozsudek Nejvyššího soudu české republiky sp.zn. 22 Cdo 1717/2000, ze dne 2.4.2002)

Nejvyšší soud České republiky rozhodl ve věci žalobkyně J. S., zastoupené advokátem, proti žalovanému V. J., zastoupenému advokátem, o vypořádání bezpodílového spoluvlastnictví, vedené u Okresního soudu v Pelhřimově pod sp. zn. 4 C 78/96, o dovolání žalobkyně proti rozsudku Krajského soudu v Českých Budějovicích -pobočky v Táboře ze dne 15. února 2000, č. j. 15 Co 816/99-205, tak, že dovolání zamítl.

Z odůvodnění :

Okresní soud v Pelhřimově (dále „soud prvního stupně“) rozsudkem ze dne 19. března 1998, č. j. 4 C 78/96-142, vypořádal bezpodílové spoluvlastnictví účastníků tak, že žalovanému přikázal hodnotu obchodního jmění firmy V. J. - a. H. a uložil mu, aby žalobkyni na vyrovnání zaplatil 65 903,40 Kč. Vycházel mimo jiné ze zjištění, že manželství účastníků zaniklo rozvodem 4. července 1995 a že mezi účastníky nedošlo k dohodě o vypořádání jejich bezpodílového spoluvlastnictví.

Krajský soud v Českých Budějovicích - pobočka v Táboře jako soud odvolací usnesením ze dne 11. prosince 1998, č. j. 15 Co 347/98-161, rozsudek soudu prvního stupně z 19. 3. 1998 zrušil a věc vrátil tomuto soudu k dalšímu řízení. Odvolací soud věc posuzoval podle ustanovení občanského zákoníku ve znění po novele provedené zákonem č. [91/1998](#) Sb. vztahujících se ke společnému jmění manželů a zaujal právní názor, že majetek tvořící součást obchodního jmění firmy žalovaného sloužil vždy k výkonu povolání pouze žalovaného a jako takový jej nelze do společného jmění manželů zařadit. To, co bylo vynaloženo ze společného majetku na ostatní majetek žalovaného, lze vypořádat za použití § 149 odst. 2 ObčZ.

Soud prvního stupně po doplnění dokazování rozsudkem ze dne 14. září 1999, č. j. 4 C 78/96-192, zamítl návrh na vypořádání společného jmění manželů, kdy předmětem vypořádání zůstaly pouze

věci tvořící podnik žalovaného a současně rozhodl o nákladech řízení. Vázán právním názorem odvolacího soudu dospěl k závěru, že majetek tvořící součást jmění „firmy žalovaného“ nepatří do společného jmění účastníků a že na pořízení tohoto majetku žalovaného nebylo použito prostředků ze společného jmění účastníků. Vycházel ze zjištění, že žalovaný, P. D. a R. D. jako soukromí podnikatelé uzavřeli 23. 7. 1991 za účelem koupě objektu karosárny smlouvu o konsorciu. Účastníci smlouvy pak pověřili žalovaného k založení společného běžného účtu a k jednání o poskytnutí úvěru. Dražba ohledně předmětné karosárny se konala 25. 8. 1991 a vydražitelem bylo konsorcium A. H. Dražební jistota činila 146 000,- a jednotka byla vydražena za 1 466 000,- Kč. Úvěr z 13. 9. 1991 byl splácen z běžného účtu A. - J. V.; zhruba 300 000,- Kč bylo splaceno v hotovosti a celkově uhrazená částka včetně úroků činila 1 710 725,- Kč.

Krajský soud v Českých Budějovicích – pobočka v Táboře k odvolání žalobkyně rozsudkem ze dne 15. února 2000, č. j. 15 Co 816/99-205, rozsudek soudu prvního stupně potvrdil, návrhu na připuštění dovolání nevyhověl a rozhodl o náhradě nákladů odvolacího řízení. Odvolací soud se ztotožnil se skutkovým zjištěním soudu prvního stupně i s jeho právním posouzením věci s tím, že nebylo prokázáno, že by snad ve firmě žalovaného existovala věc, která by jako samostatná mohla být součástí společného jmění účastníků, a ostatní věci byly již vypořádány jejich dohodou. Návrhu na připuštění dovolání nevyhověl z toho důvodu, že dovolání je přípustné podle § 238 odst. 1 písm. b) OSŘ ve znění před novelou provedenou zákonem č. [30/2000](#) Sb. (dále jen „OSŘ“).

Proti rozsudku odvolacího soudu podala žalobkyně dovolání z důvodu nesprávného právního posouzení věci. Podle ní se měl soud při výkladu a hodnocení zjištěných skutečností řídit mimo jiné ustanovením § 3 odst. 1 ObčZ o dobrých mravech. Původní znění § 143 ObčZ o vyloučení věcí sloužících výkonu povolání jednoho z manželů z bezpodílového spoluvlastnictví bylo přijato ve zcela jiných společenských poměrech a nemohlo mít na mysli majetek představovaný opravárenskou firmou v hodnotě několika milionů korun. Poukázala na to, že před privatizací pracovali v předmětné karosárně oba účastníci a její pracovní poměr skončil právě v důsledku privatizace 31. 8. 1991. Ke dni dražby (25. 8. 1991) byli oba účastníci manželé a k tomuto dni zde také oba pracovali. Náklady spojené s dražbou a složenou jistinou byly uhrazeny ze společných prostředků. Až do ledna 1992, kdy odešla na mateřskou dovolanou, pracovala ve firmě jako spolupracující osoba – manželka, vykonávala zde účetní i další administrativní práce, tedy pomáhala žalovanému k dosažení příjmů a práce ve firmě sloužila i k výkonu jejího povolání a k obživě, byť nikoliv v pracovním poměru.

Jediný důvod, proč žalobkyně nepoužívala nadále majetek firmy k obživě a výkonu svého povolání, byla skutečnost, že žalovaný v době její mateřské dovolené si našel jinou ženu a přestal se žalobkyní žít. Je přesvědčena o tom, že veškerý majetek firmy V. J. - a. H. patří do společného jmění účastníků. Jiné rozhodnutí je diskriminací žalobkyně jako ženy a matky. Tento majetek měl být oceněn a žalobkyni mělo být přiznáno vypořádání odpovídající jeho tržní ceně. Navrhla, aby odvolací soud rozsudek odvolacího soudu zrušil a věc vrátil tomuto soudu k dalšímu řízení.

Žalovaný se k dovolání nevyjádřil.

Nejvyšší soud jako soud dovolací podle bodu 17. hlavy první části dvanácté zákona č. [30/2000](#) Sb. dovolání projednal a rozhodl o něm podle zákona č. [99/1963](#) Sb., občanský soudní řád, ve znění před novelou provedenou zákonem č. [30/2000](#) Sb. Po zjištění, že dovolání bylo podáno včas, osobou oprávněnou, řádně zastoupenou a že je přípustné, přezkoumal napadený rozsudek podle § 242 odst.

1 a 3 OSŘ a dospěl k závěru, že dovolání není důvodné.

Dovolatelka nenamítá, že v řízení došlo k vadám uvedeným v § 237 odst. 1 OSŘ nebo že řízení je postiženo jinou vadou, která mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci [§ 241 odst. 3 písm. a) a b) OSŘ], a ani z obsahu spisu nevyplývá, že by k některé z uvedených vad došlo. Proto dovolací soud dále přezkoumal rozsudek odvolacího soudu v rozsahu dovolatelkou uplatněných dovolacích námitek; řešil tedy pouze otázku, zda sporný majetek byl či nebyl předmětem bezpodílového spoluvlastnictví účastníků, když jiné věcné námitky nebyly vzneseny.

O nesprávné právní posouzení věci se jedná, jestliže soud použil jiný právní předpis, než který měl správně použít, nebo aplikoval sice správný předpis, ale nesprávně jej vyložil, popř. že ze správných skutkových zjištění vyvodil nesprávné právní závěry.

S ohledem na čl. VIII odst. 2 věty první zákona č. [91/1998](#) Sb. na to, že bezpodílové spoluvlastnictví účastníků zaniklo dne 4. července 1995, je třeba na daný spor aplikovat ustanovení občanského zákoníku o vypořádání bezpodílového spoluvlastnictví ve znění před novelou provedenou zákonem č. [91/1998](#) Sb. (dále jen „ObčZ“) viz rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 22. února 2001, sp. zn. 22 Cdo 2289, publikované v Souboru rozhodnutí Nejvyššího soudu, vydávaného nakladatelstvím C. H. Beck Praha, (dále jen „Soubor rozhodnutí“) pod č. C 259.

Podle § 149 odst. 1 ObčZ zanikne-li bezpodílové spoluvlastnictví, provede se vypořádání podle zásad uvedených v § 150.

Rozsah bezpodílového spoluvlastnictví je zásadně vytýčen v § 143 ObčZ a může být modifikován podle § 143a ObčZ. K modifikaci bezpodílového spoluvlastnictví účastníků ve smyslu § 143a ObčZ, jak vyplývá z obsahu spisu, nedošlo.

Podle § 143 ObčZ v bezpodílovém spoluvlastnictví manželů je vše, co může být předmětem vlastnictví a co bylo nabyto některým z manželů za trvání manželství, s výjimkou věcí získaných dědictvím nebo darem, jakož i věcí, které podle své povahy slouží osobní potřebě nebo výkonu povolání jen jednoho z manželů a věcí vydaných v rámci předpisů o restituci majetku jednomu z manželů, který měl vydanou věc ve vlastnictví před uzavřením manželství anebo jemuž byla věc vydána jako právnímu nástupci původního vlastníka.

Nejvyšší soud již v rozsudku ze dne 16. listopadu 2000, sp. zn. 22 Cdo 2470/2000, publikovaném v Soudních rozhledech č. 2, ročník 2001, zaujal názor, že „předpokladem vyloučení věci z bezpodílového spoluvlastnictví manželů z důvodu, že podle své povahy slouží výkonu povolání jen jednoho z manželů, je také to, že současně neslouží i druhému z manželů“. K tomu mimo jiné v odůvodnění uvedl: „aby věc byla z tohoto důvodu vyloučena z bezpodílového spoluvlastnictví manželů, musí splňovat podmínku, že jde o věc, která má a může sloužit výlučně výkonu povolání jen jednoho z manželů a která zároveň (po jejím pořízení k tomuto účelu) skutečně slouží výlučně jen jednomu z manželů“. V pozdějším rozhodnutí Nejvyšší soud k téže problematice v rozsudku ze dne 30. srpna 2001, sp. zn. 22 Cdo 1439/2000, publikovaném v Souboru rozhodnutí pod č. C 708 zaujal názor, že „pro úvahu o vyloučení věci z bezpodílového spoluvlastnictví manželů z důvodu, že podle

své povahy slouží výkonu povolání jen jednoho z manželů (§ 143 ObčZ ve znění před novelou č. [91/1998 Sb.](#)) není rozhodující, zda byla určena pro výkon povolání jen jednoho z manželů, ale to k čemu v souladu s vůlí obou účastníků skutečně sloužila a zda nesloužila i druhému z manželů.

Podle názoru dovolacího soudu v tomto řízení je pak pro řešení dovoláním žalobkyně vymezené otázky rozhodující účel, k němuž byl sporný majetek za trvání manželství účastníků využíván, tj. zda sloužil výkonu povolání jen jednoho z manželů a zda nesloužil i druhému z manželů (nebyl užíván i jím). Povahou sporného majetku jako věci ve smyslu výše citovaného § 143 ObčZ - jejím užitným určením není třeba se blíže zabývat. Jeho provozně-technická povaha je totiž mezi účastníky nesporná. Povahou věci nutno v daném případě a kontextu zákona rozumět její povahu užitnou, neboť pojem povahy věci zákon takto spojuje s účelem jejího užití.

Výkonem povolání ve smyslu § 143 ObčZ je třeba rozumět také výkon povolání osobou samostatně výdělečně činnou (mimo závislou činnost k jiné osobě), tj. i (výkon) podnikání jen jednoho z manželů (fyzické osoby) ve smyslu § 2 odst. 1 ObchZ, podle kterého se podnikáním rozumí soustavná činnost prováděná samostatně podnikatelem vlastním jménem a na vlastní odpovědnost za účelem dosažení zisku. Není sporu o tom, že žalovaný v tomto smyslu podnikatelem byl, přičemž předmět řízení o vypořádání bezpodílového spoluvlastnictví účastníků, tj. obchodní jmění žalovaného jako podnikatele, tomuto podnikání jednoznačně sloužil; tvořil jeho základ. Závěr odvolacího soudu o tom, že předmět sporu sloužil výkonu povolání žalovaného, je tedy správný.

K námitce dovolatelky, že ustanovení § 143 ObčZ o vyloučení věcí sloužících výkonu povolání jednoho z manželů z bezpodílového spoluvlastnictví bylo přijato ve zcela jiných společenských poměrech a nemohlo mít na mysli majetek představovaný opravárenskou firmou lze pak poznamenat, že obdobné ustanovení měl již zákon o právu rodinném ze dne 7. prosince 1949 č. 265/1949 Sb., tedy zákon, který byl přijat v době, kdy živnostenské podnikání ještě nebylo potlačeno. Podle § 22 odst. 1 tohoto zákona „jmění, jehož nabude kterýkoli z manželů v době trvání manželství - vyjma to, čeho nabude dědictvím nebo darem, a to, co slouží jeho osobním potřebám nebo výkonu jeho povolání -, tvoří jeho získaný majetek“.

Z hlediska účelového určení věci v tom smyslu, zda slouží výlučně výkonu povolání některého z manželů a proto nepatří do jejich bezpodílového spoluvlastnictví, pak není rozhodné, zda tyto věci byly koupeny nebo vydraženy z prostředků náležejících do jejich bezpodílového spoluvlastnictví. Tyto skutečnosti mají totiž právní význam až při vypořádání zaniklého bezpodílového spoluvlastnictví, a to ten, že manžel, jehož výkonu povolání věc slouží, je povinen podle § 150 věty druhé ObčZ nahradit, co ze společného bylo vynaloženo na tuto věc. Z ustanovení § 143 ObčZ přímo plyne, že věci (a jejich příslušenství - § 121 odst. 1 ObčZ), jež před účinností zákona č. 91/1998/Sb., tj. před 1. 8. 1998, podle své povahy sloužily výkonu povolání jen jednoho z manželů, byly z bezpodílového spoluvlastnictví manželů, kam by jinak s ohledem na způsob jejich pořízení patřily, vyloučeny. Zbývá tedy posoudit, zda i žalobkyně sporný majetek neužívala natolik, že by jeho užívání žalovaným nebylo výlučné.

Zatímco žalovaný užíval sporné věci představující jeho obchodní jmění jako podnikatel, žalobkyně je jako podnikatelka neužívala, neboť (jak vyplývá ze zjištění soudu prvního stupně) k tomu neměla žádné oprávnění, když od září 1991 byla vedena na úřadu práce, dostávala hmotné zaopatření až do 12. 2. 1992, kdy nastoupila na mateřskou dovolenou, a nikdy neměla živnostenské oprávnění. I kdyby

žalobkyně byla, jak tvrdí v postavení osoby spolupracující s podnikatelem, nic by to neměnilo na jejím vztahu ke spornému majetku. Pokud žalobkyně vykonávala pro podnik žalovaného různé např. účetní práce, nečiní to z ní osobu podnikající, resp. vykonávající podnikatelskou činnost ve smyslu vyloženém výše. Pojem spolupracující osoby, popř. spolupracujícího manžela (manželky) se vyskytuje jen v zákonu č. [586/1992](#) Sb., o daních z příjmu, (např. v § 13) nevyskytuje se však ani v živnostenském zákoníku (zákonu č. [455/1991](#) Sb.) ani v obchodním zákoníku. V podstatě jde o zvláštní kategorii daňových poplatníků, která se liší od poplatníků pobírajících příjem ze závislé činnosti jen svým blízkým vztahem k podnikateli, který brání tyto osoby zaměstnat v pracovním poměru. K tomu lze poukázat na § 269 ZPr, podle kterého pracovněprávní vztah nemůže vzniknout mezi manžely. Z hlediska daného sporu je tedy irelevantní, zda žalobkyně byla spolupracující manželkou žalovaného jako podnikatele či nikoli. Z již uvedeného dále vyplývá, že pokud žalobkyně pro žalovaného vykonávala určité práce, při nichž užívala věci náležející do jmění podniku, nelze to považovat za výkon jejího povolání ve smyslu § 143 ObčZ ve vztahu k předmětu sporu. Nanejvýše by bylo možno uvažovat o movitých věcech – pracovních pomůckách, které používala při své administrativní činnosti ve prospěch podniku žalovaného. Ty však předmětem sporu nejsou.

S ohledem na uvedené nelze právnímu závěru odvolacího soudu, že věci tvořící obchodní jmění firmy žalovaného nepatří do bezpodílového spoluvlastnictví účastníků, nic vytknout. Z nezpochybněných skutkových zjištění soudu prvního stupně, které odvolací soud převzal, jednoznačně vyplývá, že předmětnou k. v H. získal žalovaný v dražbě jako jeden ze tří členů konsorcia A. H., založeného právě za účelem této dražby a následného podnikání ve vydraženém objektu, který také od počátku do rozvodu manželství sloužil výkonu povolání (podnikání) nikoli žalobkyně, ale jen žalovaného, který sám byl podnikatelem. Povaha této věci i její účelové využití proto vylučují její zařazení do bezpodílového spoluvlastnictví účastníků.

Pro úplnost dovolací soud dodává, že neshledal důvodnou ani námitku, že při řešení sporné otázky mělo být aplikováno ustanovení § 3 odst. 1 ObčZ, podle kterého výkon práv a povinností vyplývajících z občanskoprávních vztahů nesmí bez právního důvodu zasahovat do práv a oprávněných zájmů jiných a nesmí být v rozporu s dobrými mravy. Žalobkyně ostatně ani neuvedla, výkonem kterých práv či povinností žalovaný zasahuje do jejich (a jakých) práv nebo se přičí dobrým mravům.

Z uvedeného vyplývá, že odvolací soud věc posoudil po právní stránce správně. Proto je správný i dovoláním napadený rozsudek a dovolání muselo být podle § 243b odst. 1 OSŘ zamítnuto.

© EPRAVO.CZ – Sbíрка zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Insolvenční řízení](#)
- [Exekuce](#)
- [Započtení](#)
- [Reorganizace](#)
- [Soudní poplatky \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Spotřebitel \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)

- [Správa společné věci \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Správní řízení \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Vylučovací žaloba \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Promlčení, insolvence](#)
- [Nepřiměřená délka řízení \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)